

▲ Sameček škvor polokřídleho (*Apterygida media*). Foto: Petr Kočárek.

Škvoři – mýtičtí tvorové

Libor Dvořák, Městské muzeum Mariánské Lázně

Jen málo neškodných tvorů vzbuzuje v lidech averzi a strach tolik, jako škvoři. Nejznámější pověrou je, že škvoři lezou lidem do uší a prokusují ušní bubínky. To je pochopitelně pověra nezakládající se na pravdě. Velmi vzácně se může stát, že škvor do ucha zaleze, je to však proto, že všichni škvoři jsou světloplášti tvoří s denní či soumráční aktivitou a před sluncem se ukrývají v nejruznějších štěrbinách. V podstatě se jedná o široce rozšířenou legendu, medicínsky byly ale doloženy jen dva případy, kdy byl škvor nalezen v lidském uchu. Častěji tam zalézají jiné druhy hmyzu.

Škvoři jsou bohatou skupinou hmyzu, na celém světě asi jich žije téměř 2000 druhů, ale v Evropě jen asi 45. V České republice byl spolehlivě prokázán výskyt sedmi druhů, v Karlovarském kraji je možný výskyt pěti druhů, z nichž čtyři z nich zde již byly nalezeny.

Potravu škvorů tvoří tlející části rostlin nebo mrtvý hmyz, ale loví i živou potravu, především drobné

bezobratlé s měkkým tělem. Je to jedna z mála skupin hmyzu, která nemá sociální hierarchii (tedy samičky, samečky, dělnice apod.) a přesto se starají o potomstvo. Samičky nakladou do úkrytu vajíčka, která hlídají a v této činnosti setrvávají i po vylíhnutí larviček, které se dospělci podobají (patří tedy mezi hmyz s proměnou nedokonalou). Samci škvorů se na první pohled liší od samic délkou a tvarem klíštěk na konci zadečku.

Nyní si krátce představíme škvoře Karlovarského kraje.

Nejhojnějším a nejčastěji nalézaným druhem je škvor obecný (*Forficula auricularia*). Jedná se o nenáročný druh upřednostňující otevřená stanoviště, jako jsou např. louky. Velmi hojný je také na člověkem ovlivněných stanovištích včetně parků a zahrad. I proto se často zatoulá do domů. Jeho klíštěk na konci zadečku není třeba se bát. Vzpomínáte na policajty ze Sekorova Ferdý mravence? To jsou právě škvoři s batůžky na zádech.

Ty batůžky, to jsou kratičké krovky škvorů, pod které si dokážou naskládat i pomocí klíštěk svá velká křídla. Díky těmto křídélům je škvor obecný vynikající letec.

V lesích jsou velmi hojní bezkřídlí škvoři rodu *Chelidurella*. Nejčastěji se skrývají v opadance, pod listy, pod padlými kmeny a podobně. Ochotně ale též lezou po stromech. V Karlovarském kraji je všude hojný škvor Guentherův (*Chelidurella guentheri*), na bývalém cvičišti u Dolního Žandova byl zaznamenán i blíže příbuzný druh škvor bezkřídlý (*Ch. acanthopygia*). Tito škvoři se určují pouze podle tvaru pygidia (výčnivajícího posledního článku samečků). Jelikož samičky se vůbec určit nedají, je zde dle odborníků možnost, že mnoho z těchto druhů jsou jen ekologické formy jednoho druhu, odlišné pouze tím, že v určitých oblastech vytvářejí nepatrně se lišící formy.

Zajímavým druhem je škvor polokřídlý (*Apterygidea media*). Ačkoliv má krovky, je bezkřídlý, a tudíž

nelétá. Od ostatních druhů se pozná podle nápadně ochlupených štětů na konci zadečku. Sedá na vyšší bylinné vegetaci a křovinách, především podél vod, ale chytit jej lze i na jiných stanovištích. Po celé republice se chytá jen roztroušeně a ojedinelé, v Karlovarském kraji je dosud znám pouze z několika lokalit v okolí Tří Seker a Hamníků.

Naším nejmenším druhem je škvor malý (*Labia minor*). Jeho výskyt nebyl dosud v Karlovarském kraji prokázán, ačkoliv se zde téměř jistě vyskytuje. Žije totiž skrytým životem, prakticky se nedá ulovit do žádného typu pastí a nejčastěji se chytí, když je přilákan světlem.

Když potkáte venku pod prknem škvara s malými bílými tvorečky, tak vězte, že je to samička hlídající své potomstvo. A až škvara potkáte doma, naberte jej na papír či šetrně namoťte na lopatku a vypusťte před dům...

▼ Sameček škvara bezkřídlého (*Chelidurella acanthopygia*). Foto: Lukáš Roudný.

▲ Sameček škvara obecného (*Forficula auricularia*). Foto: Václav Hanzlík.

► Sameček škvara malého (*Labia minor*). Foto: Petr Včelička.

